

Rapport

Bostadsbyggande i småorter och på landsbygd i Skaraborg

Idag pågår en intensiv diskussion i Skaraborg inför den omställning och tillväxt som beräknas bli följden av den nya battericellsfabriken i Mariestad m fl etableringar.

En gemensam målbild i Skaraborgs kommuner är en kraftig befolkningsökning; ”en attraktiv, robust och kompetensförsörjd region med 300 000 invånare”. Strategin är att inflyttade ska kunna förverkliga sina livs- och bostadsdrömmar här.

Mot den bakgrunden undersöker *Hela Sverige Skaraborg* hur beredskapen ser ut i kommunerna för detta ökade bostadsbyggande och främst då hur detta byggande fördelas på småorter och landsbygden.

Våren 2024 har *Hela Sverige Skaraborg* undersökt hur Skaraborgs 15 kommuner planerar bostadsbyggandet på småorter och landsbygd. Enkäten genomfördes april – maj 2024.

Bilaga 1: Bostadsenkät med svar från samtliga Skaraborgs kommuner. (våren 2024)

Bilaga 2: Befolkningens fördelning inom Skaraborgs kommuner (SCB 2016)

Sammanfattning

- Skaraborgs kommuner planerar för över 7 500 nya bostäder de kommande fem åren (enligt enkäten 7473 – 7973 bostäder).
- Över 90 % av dessa planeras i kommunernas centralorter.
- Skaraborgs kommuner planerar för knappt 625 nya bostäder i kommunernas mindre tätorter. Det är knappt 8 procent av det planerade antalet nya bostäder.
- Till detta kommer bostadsbyggande på ren landsbygd. Som jämförelsetal; har cirka 475 bostäder byggts på ren landsbygd i Skaraborg de senaste fem åren.
- Samtliga kommuner svarar att de generellt är positiva till byggande på landsbygden.
- 13 av 15 kommuner i Skaraborg svarar JA, på frågan om de aktivt arbetar för bostadsbyggande på landsbygden. Endast Skövde och Tibro svarar NEJ på denna fråga.
- I Essunga, Grästorp och Vara har kommunerna inventerat ”ödehus” på landsbygden. I Tidaholm pågår detta arbete. Övriga kommuner har inte inventerat ”ödehus” på landsbygden.

SKARABORG

Hela Sverige Skaraborg vill att

- En betydligt högre andel av planerad bostadsbyggande ska ske i kommunernas småorter och på landsbygden.
- Skaraborgs Kommunalförbunds utvecklar smarta strategier där landsbygd och småorter ses som tillgångar, vilka aktivt erbjuds inflyttare.
- Samtliga kommuner utvecklar strategier för hur kommunens lokala ortsutveckling kan genomföras tillsammans med lokala utvecklingsgrupper och föreningar.
- Samtliga kommuner regelbundet genomför träffar med företrädare för lokala utvecklingsgrupper och föreningar som arbetar med ortsutveckling.

Bakgrund

Skaraborgs styrka är mångfalden av orter. Avstånden är inte långa. Det är nära till natur och kultur. Storstäderna är inte långt borta. För många inflyttare kan våra centralorter vara attraktiva. Men för många andra finns livsdrömmarna i småorter och på landsbygd.

I Skaraborgs 15 kommuner bor en stor andel av befolkningen på landsbygden eller i någon av kommunens mindre tätorter (utanför centralorten). Andelen boende på landsbygd eller i små tätorter ligger på mellan 30 och 60 % i 14 av Skaraborgs 15 kommuner.

Tyvärr är politiken ofta enögd fokuserad på kommunernas centralorter, där tusentals bostäder nu planeras och marknadsför. Det är en gåta att så lite görs för att *aktivt* planera och presentera våra småorter och landsbygd. Det måste till en synvända hos beslutsfattare. För dessa platser kan vara alternativet, för återvändande skaraborgare och andra inflyttare.

En färsk Landsbygdsbarometer (*Hela Sverige ska leva*) visar att landsbygdsbor upplever att beslutsfattare inte tar hänsyn till dem. Bara 14 procent håller med om påståendet att resurser fördelas rättvis mellan landsbygder och städer. 76 procent anser att landsbygderna övergivits.

Dessa skillnader ses i varje kommun. Aktuell forskning (*Linköpings universitet, professor Gissur Erlingsson*) visar att det finns ett stort "inomkommunalt" missnöje bland medborgare som bor utanför kommunernas centralorter. Forskarna ser en ökad polarisering, med geografi som grund, mellan periferi och centrum, där medborgare på landsbygd och småorter tycker att de missgynnas inom kommunerna, med minskad tillit som följd. Detta måste tas på stort allvar.

En positiv framgångsfaktor är att parallellt med det missnöje landsbygdsbor ger uttryck för i Landsbygdsbarometern, så framträder samtidigt en bild av annan karaktär. En bild som präglas av ansvarskänsla, handlingskraft och framtidstro.

SKARABORG

Landsbygdsbor lägger inte allt ansvar på politikerna. Det finns en kraftig majoritet för uppfattningen att de boende själva har ett ansvar för att utveckla platsen där de bor. Liksom att invånare ska engagera sig i

lokala organisationer. Dessutom att man ska ta egna initiativ och inte vänta på stat och kommun för att lösa problem. Tre av fyra landsbygdsbor känner därför framtidstro för platsen där de bor.

Denna kraft måste kommunerna ta fasta på och kroka arm med de föreningar, byalag och grupper som vill utveckla sina orter.

Bilaga 1: Bostadsenkät med svar från samtliga Skaraborgs kommuner. (våren 2024)

Bilaga 2: Befolkningens fördelning inom Skaraborgs kommuner (SCB 2016)